

aplegava reflectia l'ambient eclesiàstic en què es va formar l'autor i incloïa algunes obres de caràcter pietós. Hi destacava especialment el volum amb la documentació del plet relacionat amb la Pia Almoina de Pa, que el va dur a Roma l'any 1710, on va romandre exiliat fins al 1724 i on, durant aquest llarg període, va redactar el seu diccionari.

La segona vitrina estava dedicada al sistema de treball d'un filòleg del primer set-cents. Els quaderns de notes de Bastero, curosament relligats, il·lustraven com duia a terme la recerca exhaustiva d'informació i la còpia minuciosa dels manuscrits consultats. A més, la vitrina exhibia materials com una còpia feta per l'erudit Anton Maria Salvini del *Donatz proensals*, gramàtica occitana medieval del segle XIII, i enviada a Bastero, que exemplifica l'intercanvi de documents entre estudiosos.

La tercera, la quarta i la cinquena vitrines estaven dedicades, respectivament, a les tres parts de l'obra projectada per Bastero: el volum introductori, el cos del diccionari i l'antologia de poesia trobadoresca. A la tercera, s'hi exposava l'exemplar de *La Crusca provenzale* conservat a la Biblioteca de Fons Antic; a la quarta, quatre quaderns manuscrits del diccionari (els Ms. 243, Ms. 962.4, Ms. 256 i Ms. 244, aquest últim obert a la pàgina on comença l'article *cobla* o *cobbola*, un dels més extensos i elaborats de l'obra); i a la cinquena, el buidatge del còdex Vaticà 3204 (conegut avui com a *Cançonier provençal K* i conservat a la Bibliothèque Nationale de France), un volum amb materials per al projecte d'una gramàtica italiana per a ús dels catalans i un parell de folis de la *Història de la llengua catalana*, entre d'altres materials.

La darrera vitrina estava dedicada a la recepció de l'obra de Bastero. Entre els materials exposats destacaven les *Observations sur la langue et la littérature provençales*, de Wilhelm Schlegel, que reconeix en ell l'estudiós que millor va comprendre la literatura provençal des del punt de vista gramatical i filològic, i el discurs pronunciat per Joaquim Rubió i Ors a l'Acadèmia de Bones Lletres l'any 1894, amb motiu del cinquantè aniversari del seu ingrés, titulat *Bastero: provenzalista catalán*, que constitueix el primer estudi d'una certa importància sobre la seva figura. Després d'aquest text, caldria esperar cent anys més perquè la seva figura tornés a despertar interès.

Com a activitat complementària de l'exposició, el dia 8 de juliol de 2025 es va celebrar una conferència sobre *La Crusca provenzale*, seguida d'una visita guiada, totes dues a càrrec del comissari, Francesc Feliu. A més, a finals de l'any 2025 la mostra estarà disponible en format virtual perquè en pugui gaudir un públic més ampli.

Pere MONTALAT BUSCATÓ  
Institut d'Estudis Catalans

**II Congreso Internacional «O barranquenho, ponte entre línguas e culturas» (Barrancos, 15 y 16 de julio del 2025).** — El Centro de Interpretación del Barranquenho, que tiene su sede en la villa alentejana de Barrancos (Portugal), acogió el II Congreso Internacional «O barranquenho, ponte entre línguas e culturas» los días 15 y 16 de julio de 2025.

Tras la sesión de apertura, presidida por las autoridades locales, se iniciaron los trabajos del congreso propiamente dichos con la conferencia inaugural, a cargo de Xosé Afonso Álvarez Pérez, profesor de la Universidad de Alcalá, quien disertó sobre la «Cartografia do património (i)material raiano» y expuso los principales retos y logros del proyecto FRONTESPO Atlas, del que es investigador principal.

A continuación, Ana Paula Amendoeira, Vicepresidenta de la Comisión de Coordinación y Desarrollo Regional del Alentejo (CCDR-Alentejo) y profesora de la Universidad de Évora, inició la primera sesión de la jornada con la comunicación titulada «O que fazer quando tudo arde?», una reflexión sobre la importancia de la cultura, el patrimonio y la memoria en los tiempos convulsos que nos han tocado vivir. Tras su intervención, Filipe Themudo Barata, de la Cátedra Unesco-Universidad de Évora, analizó el papel de las instituciones internacionales en la protección y promoción de la diversidad lingüística

en la ponencia «As organizações internacionais e as políticas públicas de proteção das línguas em risco de extinção».

Después del almuerzo, Alcides Merinhos, de la Asociación de Lengua y Cultura Mirandesa (ALCM), ofreció una comunicación sobre los topónimos de la región donde se habla mirandés, con el título de «Chamadeiros: Raízes de la lhéngua». Le siguió Alberto Gómez Bautista, miembro del proyecto Frontera hispano-portuguesa (FRONTESPO) / Centro de Lenguas, Literaturas y Culturas de la Universidad de Aveiro, que defendió la importancia de la creación de neologismos en los procesos de normalización lingüística de idiomas amenazados y subrayó el papel de la neología como indicador de la vitalidad de las lenguas en la comunicación titulada «A criação de neologismos e a revitalização de línguas minoritárias: o caso do mirandês». Cerró esta segunda sesión de comunicaciones Ignacio López de Aberasturi, de FRONTESPO / Universidad de Granada, con un análisis de la cuestión del bilingüismo portugués-español en la franja occidental de la provincia de Huelva en la comunicación «Desde Paymogo hasta la Costa de la Luz. Historia y precariedad actual de un enclave bilingüe».

Claudia Elena Menéndez (FRONTESPO / Universidad de Oviedo) inauguró la tercera y última sesión del primer día de congreso con la ponencia «Asturiano e mirandês nos confins da Romania Ocidental: uma fraternidade que transcende fronteiras», en la que se ocupó de los paralelismos léxicos entre el mirandés y el asturiano, basándose para ese análisis en los materiales del *Atlas Lingüístico de la Península Ibérica* (ALPI). José Enrique Gargallo Gil (FRONTESPO / Universidad de Barcelona) puso el colofón a la primera jornada del congreso con la comunicación titulada «Dos enclaves lingüístico-administrativos del oriente peninsular: Olocau del Rey (Castellón) y el Carxe (Murcia)». En ella examinó la historia, el presente y el futuro de dos enclaves situados en la frontera entre el catalán (en su variedad valenciana) y el castellano —Olocau del Rey (Castellón) y El Carxe (Murcia)— y destacó varios paralelismos que ha observado con enclaves lingüísticos ubicados en la frontera hispano-portuguesa.

Los trabajos del segundo y último día del congreso se centraron en el estudio del barranqueño. Se inició la jornada con la comunicación titulada «Programa de Preservação e Valorização do Barranquenho: história de um projeto de política lingüística», en la que Maria Filomena Gonçalves, de la Universidad de Évora y miembro del proyecto FRONTESPO, explicó en qué punto se encuentra el programa de preservación del barranqueño y los instrumentos que se están habilitando para su codificación y normalización lingüística; entre otros, una convención ortográfica, un diccionario y una gramática de barranqueño. A continuación, intervino Vitor Diogo Correia, de la Universidad de Évora, con una ponencia dedicada a la «Convenção ortográfica do barranquenho: peripécias de uma standardização gráfica», en la que explicó los criterios que sirven de fundamento para las decisiones adoptadas a la hora de establecer las normas ortográficas del barranqueño. Tras una pequeña pausa para el café, María Victoria Navas (FRONTESPO / Universidad Complutense de Madrid) ofreció la comunicación titulada «Elementos para la construcción de un diccionario y una gramática del barranqueño». Por último, la investigadora Vera Ferreira (CIDLES/FRONTESPO) cerró la sesión matinal con la comunicación «Um dicionário dos falantes para os falantes: reflexão sobre lexicografia de base comunitária e implicações na documentação e revitalização lingüísticas». Las intervenciones de estos cuatro ponentes ofrecieron una visión de conjunto completa y actualizada del estado en que se encuentra la planificación lingüística del barranqueño y aportaron abundante información sobre la elaboración de tres instrumentos fundamentales para la normalización y estandarización de esa lengua: la convención ortográfica, la gramática y el diccionario.

Finalizado el almuerzo, se celebró una mesa redonda que contó con la participación de los conferenciantes del Congreso, numerosos docentes y estudiantes de la escuela de Barrancos, así como ciudadanos de Barrancos y de otras localidades vecinas (de España y Portugal) interesados en la cuestión de la preservación del barranqueño. La mesa redonda brindó un espacio para el debate, la memoria y la propuesta de caminos para el futuro del barranqueño.

Culminó este histórico encuentro con la presentación al público de los resultados del Programa de Preservação e Valorização da Língua e Cultura Barranquenhos, a cargo de Maria Filomena Gonçalves,

María Victoria Navas y Vitor Diogo Correia, quienes hicieron entrega al alcalde de Barrancos, Leonel Caçador Rodrigues, de un ejemplar de *la Convenção Ortográfica do barranquenhoo*, otro del *Diccionário do barranquenho* y un tercero de la *Gramática básica do barranquenho*.

Ocho años después de su primera edición (junio de 2017), el Segundo Congreso Internacional «O barranquenho, ponte entre línguas e culturas» ha sido una ocasión excepcional para recapitular con satisfacción y optimismo sobre lo conseguido hasta la fecha, y para expresar la esperanza de que el tesoro lingüístico que constituye el barranqueño tenga unas merecidas *mil primaveras más*.

Alberto GÓMEZ BAUTISTA

Centro de Línguas, Literaturas e Culturas de la Universidad de Aveiro

**«Allà en mon país. Curs d'estiu sobre Anton Navarro» (El Pont de Suert, del 4 al 6 de setembre del 2025).** — Del 4 al 6 setembre de 2025 va tenir lloc al Pont de Suert un curs de tres dies dedicat a Mossèn Anton Navarro (Vilaller 1867 – Barcelona 1936), un poeta actiu i reconegut en el seu temps però molt oblidat després del seu assassinat a Barcelona el 26 de desembre de 1936. El curs s'organitzà en el marc de la programació dels cursos d'estiu que des de l'any 2014 programa la Universitat de Lleida al Pont de Suert, juntament amb altres entitats. Aquest any s'hi han sumat, en l'organització i el finançament, l'Arxiu Comarcal de l'Alta Ribagorça i els Estudis de Filologia Catalana de la Universitat de Barcelona. L'organització anà a càrrec de Jordi Suïls (Universitat de Lleida), Núria Alturo (Universitat de Barcelona) i Manel Rivas i Joan Lluís (Arxiu Comarcal de l'Alta Ribagorça), que comptaren amb la col·laboració de l'Ajuntament del Pont de Suert, el Centre d'Estudis Ribagorçans, l'Associació Escunc, el Parc Nacional d'Aigües Tortes i Estany de Sant Maurici, el Consell Comarcal de l'Alta Ribagorça i els ajuntaments de la Vall de Boí i de Vilaller. El curs inclogué sortides al territori als matins, amb una assistència d'entre quinze i trenta persones, i xerrades a les tardes, amb una assistència d'entre seixanta i vuitanta persones.

Durant el curs es pogueren escoltar dotze ponents que van presentar onze treballs de molta qualitat. Les xerrades van aportar una mirada renovada i polièdrica sobre la figura i l'obra de Mossèn Anton Navarro. Vam saber, en primer lloc, quina era la seva mirada sobre “el Ribagorça”, una comarca que Navarro retrata i defensa en les seves obres al llarg de tota la seva vida (Sebastià Pons); vam entendre el seu interès per les persones i les tradicions ribagorçanes (Joan Ramon Piqué); vam aprendre de quina manera es va projectar com a poeta entre els cercles culturals i literaris més actius de principis del segle xx i com es va configurar el seu primer llibre, *Pirinenques* (Anna Fernández-Clot); vam descobrir que va prenent força la hipòtesi que podria ser Navarro qui escrivís més de dos-cents articles del *Diario de Lérida* amb el pseudònim “Equis” (Lídia Larrañaga); vam conèixer els vincles d'Anton Navarro amb l'aranès i la Vall d'Aran i la descoberta d'un poema fins ara perdut, el *Poema de la Vall d'Aran* (Jordi Suïls); vam aprendre quines són exactament les flors que retrata Navarro al llibre *Pirinenques* (Maria Alba Fransi i Pilar Fransi); vam conèixer, a través del llibre *De l'infinít poema*, la dimensió religiosa del poeta, que barreja la cosmovisió d'un sacerdot i l'espiritualitat franciscana (Pau Duran); vam entendre que una de les millors accions que podem fer per contribuir a la difusió de l'obra de Navarro és confeccionar una antologia escolar, que encaixaria perfectament amb els currículums que potencien la connexió dels alumnes amb el patrimoni local (Josepa Feixa); vam descobrir en Navarro un gran humanista i erudit, un bon coneixedor dels clàssics i de la literatura més actual, però poc sistemàtic en les tasques de citació i edició de textos (Sergi Grau); vam saber que l'obra poètica de Navarro va interessar compositors importants, que van posar música als seus poemes (Francesc Cortès); i, finalment, vam aprendre que les balades ocupen un lloc rellevant en l'obra de Navarro, i que aquest autor destaca per una aplicació gairebé perfecta de les normes de la mètrica (Joan Ramon Veny). Les xerrades del dia 6 van ser presentades per Xavier Macià i Josep Maria Do-